

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (deveti senat)

z dne 30. junija 2022 *

„Predhodno odločanje – Direktiva 93/13/EGS – Potrošniški kredit – Nepošteni pogoji v potrošniških pogodbah – Člen 6(1) – Preizkus po uradni dolžnosti – Zavrnitev izdaje plačilnega naloga v primeru zahtevka, ki temelji na nepoštenem pogoju – Posledice v zvezi z nepoštenostjo pogodbenega pogoja – Pravica do vračila – Načeli enakovrednosti in učinkovitosti – Pobot po uradni dolžnosti“

V zadevi C-170/21,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Sofijski rayonen sad (okrožno sodišče v Sofiji, Bolgarija) z odločbo z dne 15. marca 2021, ki je na Sodišče prispela 15. marca 2021, v postopku

Profi Credit Bulgaria EOOD

proti

T. I. T.,

SODIŠČE (deveti senat),

v sestavi S. Rodin, predsednik senata, L. S. Rossi in O. Spineanu-Matei (poročevalka), sodnici,

generalni pravobranilec: M. Szpunar,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za Profi Credit Bulgaria EOOD I. Peneva,
- za Evropsko komisijo E. Georgieva in N. Ruiz García, agenta,

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalnega pravobranilca, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

* Jezik postopka: bolgarščina.

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 6(1) Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 2, str. 288).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med Profi Credit Bulgaria EOOD (v nadaljevanju: PCB), finančno institucijo bolgarskega prava, in T. I. T., potrošnikom, v zvezi s predlogom za izdajo plačilnega naloga za plačilo denarnega dolga na podlagi pogodbe o potrošniškem kreditu, sklenjene med strankama v postopku v glavni stvari.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 Člen 6(1) Direktive 93/13 določa:

„Države članice določijo, da nepošteni pogoji, uporabljeni v pogodbi, ki jo s potrošnikom sklene prodajalec ali ponudnik, kakor je določeno z nacionalnim pravom, niso zavezujoči za potrošnika in da pogodba še naprej zavezuje obe stranki na podlagi teh pogojev, če je nadaljnji obstoj mogoč brez nepoštenih pogojev.“

Bolgarsko pravo

GPK

- 4 Člen 410 Grazhdanski protsesualen kodeks (zakonik o civilnem postopku, v nadaljevanju: GPK) določa:

„(1) Vlagatelj predloga lahko predlaga izdajo plačilnega naloga:

1. zaradi denarnih terjatev ali terjatev, ki se glasijo na nadomestne stvari, če je za zahtevek pristojno Rayonen sad (okrajno sodišče);

[...]

(3) Če terjatev temelji na potrošniški pogodbi, se predlogu priložijo pogodba, če je ta pisna, skupaj z vsemi dodatki in prilogami, ter če je to ustrezno, splošni pogoji poslovanja, ki se uporabljajo.“

- 5 Člen 411 GPK določa:

„(1) Predlog se vloži pri Rayonen sad (okrajno sodišče), na območju katerega ima dolžnik stalni naslov ali sedež; to okrajno sodišče v treh dneh po uradni dolžnosti preveri, ali je krajevno pristojno. [...]

(2) Sodišče preveri predlog na pripravljalni seji in v roku iz odstavka 1 izda plačilni nalog, razen v naslednjih primerih:

1. če ta predlog ne izpolnjuje pogojev iz člena 410 [tega zakonika] in vlagatelj predloga napak ne popravi v roku treh dni od obvestila o napakah;
2. če ta predlog krši zakon ali je v nasprotju z dobrimi običaji;
3. če ta predlog temelji na nepoštenem pogoju iz potrošniške pogodbe, sklenjene s potrošnikom, ali če glede tega obstaja utemeljeni sum;

[...]

(3) Če sodišče predlogu ugodi, izda plačilni nalog, katerega prepis se vroči dolžniku.“

6 V skladu s členom 413(2) GPK lahko vlagatelj predloga zoper sklep, s katerim sodišče v celoti ali delno zavrne predlog za izdajo plačilnega naloga, izpodbija z individualnim pravnim sredstvom, katerega kopija se ne zahteva za vročitev.

7 Člen 414(1) in (2) GPK določa:

„(1) Dolžnik lahko zoper plačilni nalog ali njegov del vloži pisni ugovor. Tega ugovora ni treba utemeljiti, razen v primerih iz člena 414a tega zakona.

(2) Ugovor se vloži v roku enega meseca od vročitve naloga. Roka ni mogoče podaljšati.“

8 Člen 422 GPK določa:

„(1) Za tožbo za ugotovitev obstoja terjatve se šteje, da je vložena na dan, na katerega je bil vložen predlog za izdajo plačilnega naloga, če je bil pri tem upoštevan rok iz člena 415(4) tega zakona.

(2) Razen v primerih iz člena 420 tega zakonika vložitev pravnega sredstva iz odstavka 1 ne povzroči ustavitvečasne izvršbe.

(3) Če se tožba zavrne s pravnomočno sodbo, se izvršba ustavi in se uporabi člen 245(3), prvi stavek, tega zakonika [...].

(4) Če se tožba zaradi nemožnosti uveljavitve terjatve zavrne, se ne izda sklep o nasprotni izvršbi.“

ZZD

9 Člen 76 zakon za zadalzheniata i dogovorite (zakon o obligacijskih razmerjih in pogodbah) (DV št. 275 z dne 22. novembra 1950) v različici, ki se uporablja za spor o glavni stvari (v nadaljevanju: ZZD), določa:

„(1) Kdor isti osebi dolguje več istovrstnih dajatev, lahko, če izvršba ne zadostuje za poplačilo vseh terjatev, določi, katere od teh terjatev bo poplačal. Če tega ne določi, se poplača terjatev, ki ga najbolj bremeni. Če obstaja več enako bremenilnih terjatev, se poplača najstarejša med njimi, če pa so vse nastale ob istem času, se sorazmerno poplača vsaka od njih.

(2) Če izvršba ne zadostuje za poplačilo obresti, stroškov in kapitala, se poplačajo najprej stroški, nato obresti, nazadnje pa kapital.“

ZPK

- 10 Člen 9(1) zakon za potrobitelskia kredit (zakon o potrošniških kreditih) z dne 18. februarja 2010 (DV št. 18 z dne 5. marca 2010, str. 2) v različici, ki se uporablja za spor o glavni stvari (v nadaljevanju: ZPK), določa:

„Pogodba o potrošniškem kreditu pomeni pogodbo, s katero dajalec kredita odobri – ali obljubi, da bo odobril – potrošniku kredit v obliki posojila, odloga plačila ali drugega podobnega finančnega dogovora, razen pogodb, sklenjenih za opravljanje storitev ali dobavo blaga iste vrste v daljšem obdobju, v skladu s katerimi potrošnik stroške teh storitev ali blaga, dokler se te opravljajo ali se to dobavlja, poravna z obročnimi plačili v tem celotnem obdobju.“

- 11 Člen 10a ZPK določa:

„(1) Kreditodajalec lahko od potrošnika zahteva plačilo stroškov in provizij za dodatne storitve, povezane s potrošniško kreditno pogodbo.

(2) Kreditodajalec ne sme zahtevati plačila stroškov in provizij za dela v zvezi z izplačilom in upravljanjem kredita.

(3) Kreditodajalec lahko plačilo stroškov in/ali provizij za isto delo zahteva le enkrat.

(4) Vrsta in višina stroškov in/ali provizij ter delo, za katero se zahteva plačilo teh stroškov in/ali provizij, morajo biti v pogodbi o potrošniškem kreditu določeni jasno in natančno.“

- 12 Člen 19 ZPK določa:

„[...]

(4) Efektivna obrestna mera ne sme presegati petkratnika zakonske obrestne mere zamudnih obresti v bolgarskih levih (BGN) in v tuji valuti, določene s sklepom sveta ministrov Republike Bolgarije.

(5) Pogodbeni pogoji, ki kršijo določbe iz odstavka 4, so nični.

(6) Pri plačilih na podlagi pogodb, ki vsebujejo pogoje, za katere je bilo na podlagi odstavka 5 ugotovljeno, da so nični, se plačani zneski, ki presegajo prag iz odstavka 4, upoštevajo pri plačilu naslednjih plačil kredita.“

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

- 13 Banka PCB je pri predložitvenem sodišču vložila predlog za izdajo plačilnega naloga na podlagi člena 410 GPK proti T. I. T., ki je bolgarski državljan (v nadaljevanju: zadevni potrošnik), da bi slednji plačal denarni dolg, sestavljen iz glavnice, pogodbenih obresti, nadomestila za paket dodatnih storitev in zamudnih obresti, na podlagi pogodbe o potrošniškem kreditu, sklenjene

29. decembra 2017 med strankama v postopku v glavni stvari. V skladu z navedbami predložitvenega sodišča tak postopek izdaje plačilnega naloga poteka enostransko do njegove izdaje.

- 14 V skladu s to pogodbo o potrošniškem kreditu je zadevni potrošnik po navedbah banke PCB plačal enajst mesečnih obrokov, preden je prišel v zamudo, in bil obveščen o tem, da je zadevni potrošniški kredit predčasno zapadel v plačilo.
- 15 Potem ko je predložitveno sodišče ugotovilo, da je pogoj iz navedene pogodbe o potrošniškem kreditu, ki se nanaša na nadomestilo za zagotavljanje paketa dodatnih storitev, nepošten, je menilo, da je treba predlog za izdajo plačilnega naloga v delu, ki se nanaša na plačilo tega nadomestila, zavrniti na podlagi člena 411(2), točka 3, GPK. Poleg tega je to sodišče menilo, da bi moral biti znesek, ki ga je zadevni potrošnik že plačal, v skladu s členom 76(2) ZZD namenjen povračilu pogodbenih obresti in glavnice, tako da naj bi bilo plačanih 17 obrokov teh obresti ter 16 celotnih obrokov in del sedemnajstega obroka te glavnice.
- 16 Predložitveno sodišče je zato s sklepom z dne 9. novembra 2020 odredilo izdajo plačilnega naloga zoper zadevnega potrošnika na podlagi iste pogodbe o potrošniškem kreditu, na podlagi katere bi moral ta banki PCB vrniti znesek, ki ga je to sodišče ponovno izračunalo, in sicer tako, da je od zneska terjatve, na katero se sklicuje banka PCB, po uradni dolžnosti odštelo že izvršena plačila.
- 17 Banka PCB je zoper ta sklep vložila tožbo pri Sofyiski gradski sad (okrajno sodišče v Sofiji, Bolgarija). To sodišče je s sklepom z dne 16. februarja 2021 na eni strani menilo, da mora prvostopenjsko sodišče v skladu s členom 411(2), točka 3, GPK predlog za izdajo plačilnega naloga zavrniti, če predlog za izdajo tega naloga temelji na nepoštenem pogoju iz pogodbe, sklenjene s potrošnikom, kar lahko preizkusi po uradni dolžnosti in ne da bi moral dolžnik vložiti ugovor. To sodišče je v vsebinskem smislu potrdilo, da zadevna pogodba o potrošniškem kreditu vsebuje nepošten pogoj.
- 18 Na drugi strani je Sofyiski gradski sad (mestno sodišče v Sofiji) menilo, da je bila tožba v preostalem utemeljena. Med drugim je menilo, da je prvostopenjsko sodišče s tem, ko je plačila potrošnika pripisalo vračilu obresti in glavnice v skladu s členom 76(2) ZZD, prekoračilo svoje pristojnosti, ki jih ima v zvezi z izdajo plačilnega naloga. Namen postopka za izdajo plačilnega naloga na podlagi člena 410 GPK naj namreč v skladu s sodno prakso Varhoven kasatsionen sad (vrhovno kasacijsko sodišče, Bolgarija) ne bi bil ugotoviti, ali zadevna terjatev obstaja, ampak le preveriti, ali je ta sporna. Preverjanje, ali zatrjevana terjatev obstaja, pa bi bilo treba, nasprotno, opraviti s postopkom ugotavljanja neizpolnitve obveznosti, ki se začne na predlog zadevnega upnika na podlagi člena 422 GPK, če bi zadevni dolžnik uveljavil svojo pravico do vložitve ugovora zoper plačilni nalog na podlagi člena 414 GPK.
- 19 Pritožbeno sodišče je zato delno razveljavilo sklep predložitvenega sodišča z dne 9. novembra 2020 in potrdilo le zavrnitev predloga v delu, v katerem se je ta nanašal na plačilo nadomestila za zagotavljanje paketa dodatnih storitev, ker je ta del temeljil na pogoju, ki se šteje za nepoštenega. To pritožbeno sodišče je nato odredilo, naj se na podlagi člena 410 GPK v korist banke PCB izda plačilni nalog za vse druge zahtevane zneske in naj se zadeva vrne predložitvenemu sodišču kot prvostopenjskemu sodišču, z navodilom, naj to sodišče izda plačilni nalog.

- 20 Predložitveno sodišče, ker ima pomisleke v zvezi s tem, kako ravnati, ugotavlja, da če bi se – v primeru, kakršen je ta v obravnavani zadevi, v katerem je bilo ugotovljeno, da je zadevni potrošnik izvedel vračilo na podlagi nepoštenega pogoja iz pogodbe o potrošniškem kreditu – dopustilo, da za to, da bi sodišče izključilo uporabo tega pogoja, po uradni dolžnosti izvede pobot ob analogni uporabi določbe ZPK, in sicer člena 19(6) ZPK, v povezavi s členom 76(2) ZZD, ta potrošnik ne bi smel vložiti ugovora na podlagi člena 414 GPK oziroma vložiti pritožbe pri sodišču, da bi uveljavljal svojo pravico do pobota.
- 21 Zato bi bilo treba v primeru, da člen 6(1) Direktive 93/13 nacionalnemu sodišču omogoča, da delno zavrne izdajo plačilnega naloga, ugotoviti, ali mora to sodišče na podlagi te določbe po uradni dolžnosti izpeljati vse posledice nepoštenosti zadevnega pogoja in po uradni dolžnosti izvesti pobot oziroma ali mora, nasprotno, ravnati v skladu s sodno prakso sodišča višje stopnje, ki kljub ugotovitvi obstoja nepoštenega pogoja v zadevni pogodbi o potrošniškem kreditu odredi izdajo plačilnega naloga in zavrne predlog za izdajo tega plačilnega naloga le v delu, v katerem se ta nanaša na zneske, zahtevane na podlagi tega nepoštenega pogoja, brez možnosti pobota. Predložitveno sodišče v zvezi s tem pojasnjuje, da to vprašanje postavlja v okviru zagotavljanja učinkovitih sredstev za varstvo potrošnikov, saj je v skladu z bolgarskim pravom pobot terjatev, ki ga opravi sodišče, dopusten le, če se uveljavlja kot subjektivna pravica. Tega pa naj ne bi bilo mogoče opraviti po uradni dolžnosti kot izjemo na podlagi člena 19(6) ZPK.
- 22 V teh okoliščinah je Sofijski rayonen sad (okrožno sodišče v Sofiji, Bolgarija) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:
- „1. Ali je treba člen 6(1) Direktive [93/13] razlagati tako, da mora nacionalno sodišče v postopkih, v katerih dolžnik do izdaje sodne odredbe za plačilo ni udeležen, po uradni dolžnosti preučiti nepoštenost pogodbenega pogoja in ga v primeru suma nepoštenosti ne sme uporabiti?
 2. Če je odgovor na prvo vprašanje pritrdilen: ali mora nacionalno sodišče v celoti zavrniti izdajo sodne odločbe, s katero se odredi plačilo, če del zahtevka temelji na nepoštenem pogodbenem pogoju, ki vpliva na višino zatrjevanega zahtevka?
 3. Če je odgovor na prvo vprašanje pritrdilen, na drugo vprašanje pa nikalen: ali mora nacionalno sodišče zavrniti izdajo sodne odločbe, s katero se odredi plačilo, v delu, ki se nanaša na tisti del zahtevka, ki temelji na nepoštenem pogoju?
 4. Če je odgovor na tretje vprašanje pritrdilen: ali mora nacionalno sodišče – in če je odgovor pritrdilen, pod katerimi pogoji – posledice nepoštenosti pogoja izpeljati po uradni dolžnosti, če razpolaga z informacijami, da je bilo na podlagi tega pogoja opravljeno plačilo, med drugim tako, da to plačilo upošteva pri poplačilu drugih, neplačanih pogodbenih obveznosti, ki izhajajo iz zadevne pogodbe?
 5. Če je odgovor na četrto vprašanje pritrdilen: ali mora nacionalno sodišče upoštevati navodila sodišča višje stopnje, ki so na podlagi nacionalnega prava zavezujoča za sodišče nižje stopnje, če se z njimi ne upoštevajo posledice nepoštenosti pogoja?“

Vprašanja za predhodno odločanje

Dopustnost

- 23 Prvič, banka PCB dvomi o dopustnosti prvega vprašanja, ker je Sodišče v sodbi z dne 13. septembra 2018, Profi Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711), presodilo, da je učinkovito varstvo pravic, ki so potrošniku zagotovljene z Direktivo 93/13, mogoče zagotoviti le, če je v nacionalnem postopkovnem sistemu, zlasti v okviru postopka za izdajo plačilnega naloga, dovoljeno preverjati morebitno nepoštenost pogojev v zadevni pogodbi, sklenjeni s potrošnikom, po uradni dolžnosti.
- 24 V zvezi s tem je treba na eni strani opozoriti, da se lahko nacionalna sodišča kljub obstoju sodne prakse Sodišča, na podlagi katere je mogoče rešiti zadevno pravno vprašanje, povsem svobodno obrnejo na Sodišče, če menijo, da je to primerno, ne da bi okoliščina, da so bile določbe, katerih razlaga se zaproša, že razložene, Sodišče ovirala pri tem, da znova odloči (sodba z dne 6. novembra 2018, Bauer in Willmeroth, C-569/16 in C-570/16, EU:C:2018:871, točka 21 in navedena sodna praksa).
- 25 Na drugi strani iz ustaljene sodne prakse izhaja, da je v okviru sodelovanja, ki je na podlagi člena 267 PDEU vzpostavljeno med Sodiščem in nacionalnimi sodišči, le nacionalno sodišče, ki odloča o sporu in ki mora prevzeti odgovornost za sodno odločitev, pristojno, da ob upoštevanju posebnosti zadeve presodi potrebo po predhodni odločbi, da bi lahko izdalo sodbo, in tudi upoštevnost vprašanj, ki jih postavi Sodišču. Zato kadar se postavljeno vprašanje nanaša na razlago prava Unije, mora Sodišče načeloma odločiti (sodba z dne 6. novembra 2018, Bauer in Willmeroth, C-569/16 in C-570/16, EU:C:2018:871, točka 23 in navedena sodna praksa).
- 26 Drugič, v zvezi s trditvijo banke PCB, da predložitveno sodišče ni ugotovilo neskladnosti bolgarskega prava s členom 6(1) Direktive 93/13, katerega razlaga se zahteva, temveč je njegov namen pridobiti razlago določb tega prava, je treba poudariti, da je iz predloga za sprejetje predhodne odločbe razvidno, da se to sodišče sprašuje o razlagi te določbe, zato da bi ugotovilo, ali mora na podlagi načela primarnosti prava Unije opustiti uporabo nacionalne ureditve, kot je razlaga sodišče višje stopnje, katerega sodna praksa ga zavezuje.
- 27 Glede na vse navedeno je treba ugotoviti, da je predlog za sprejetje predhodne odločbe, vključno s prvim vprašanjem, dopusten.

Vsebinska presoja

Prvo, drugo in tretje vprašanje

- 28 Predložitveno sodišče s prvim, drugim in tretjim vprašanjem, ki jih je treba obravnavati skupaj, v bistvu sprašuje, ali je treba člen 6(1) Direktive 93/13 razlagati tako, da mora nacionalno sodišče, ki mu je predložen predlog za izdajo plačilnega naloga – kadar dolžnik, ki je potrošnik, v postopku ne sodeluje do izdaje tega plačilnega naloga – po uradni dolžnosti zavrniti uporabo nepoštenega pogoja iz pogodbe o potrošniškem kreditu, sklenjene med tem potrošnikom in zadevnim prodajalcem ali ponudnikom, na katerem temelji del uveljavljane terjatve, in ali ima v tem primeru to sodišče možnost ta zahtevek zavrniti le delno.

- 29 Člen 6(1) Direktive 93/13 določa, da države članice določijo, da nepošteni pogoji, uporabljeni v pogodbi, ki jo s potrošnikom sklene prodajalec ali ponudnik, kakor je določeno z nacionalnim pravom, niso zavezujoči za potrošnika in da pogodba še naprej zavezuje obe stranki na podlagi teh pogojev, če je nadaljnji obstoj mogoč brez nepoštenih pogojev.
- 30 Namen te prisilne določbe je, da se formalno ravnovesje med pravicami in obveznostmi sopogodbениkov, ki je določeno s pogodbo, nadomesti z dejanskim ravnovesjem tako, da se med sopogodbениki vzpostavi enakost (sodba z dne 21. decembra 2016, Gutiérrez Naranjo in drugi, C-154/15, C-307/15 in C-308/15, EU:C:2016:980, točka 55 in navedena sodna praksa).
- 31 V ta namen mora nacionalno sodišče, prvič, pod pogoji, ki jih določa njegovo pravo, po uradni dolžnosti presoditi nepoštenost pogodbenega pogoja, ki spada na področje uporabe Direktive 93/13, in ga ne sme uporabiti, zato da nepošteni pogoj nima zavezujočih učinkov za zadevnega potrošnika, razen če ta potrošnik temu nasprotuje (glej v tem smislu sodbo z dne 26. marca 2019, Abanca Corporación Bancaria in Bankia, C-70/17 in C-179/17, EU:C:2019:250, točka 52 in navedena sodna praksa).
- 32 V zvezi s tem je treba opozoriti, da čeprav nacionalno sodišče s tem izravna neravnovesje med potrošnikom in prodajalcem ali ponudnikom, pa je to pogojeno s tem, da razpolaga z vsemi za to potrebnimi pravnimi in dejanskimi elementi (glej v tem smislu sodbo z dne 13. septembra 2018, Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, točka 42 in navedena sodna praksa). Iz tega sledi, da bo moralo nacionalno sodišče, odvisno od primera, ob neobstoju ugovora zadevnega potrošnika in po potrebi po uradni dolžnosti sprejeti pripravljalne ukrepe za dopolnitev spisa tako, da bo ob spoštovanju kontradiktornosti od strank zahtevalo, da mu v zvezi s tem predložijo dodatne informacije (glej v tem smislu sklep z dne 26. novembra 2020, DSK Bank in FrontEx International, C-807/19, EU:C:2020:967, točki 52 in 54 ter navedena sodna praksa).
- 33 Ti razlogi veljajo tudi za postopek izdaje plačilnega naloga (glej v tem smislu sodbo z dne 13. septembra 2018, Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, točka 43 in navedena sodna praksa).
- 34 Drugič, v skladu z ustaljeno sodno prakso člen 6(1) Direktive 93/13 ne zahteva, da nacionalno sodišče poleg uporabe pogodbenega pogoja, ki je bil razglašen za nepoštenega, zavrne tudi uporabo pogojev, ki niso bili opredeljeni kot takšni (sodba z dne 29. aprila 2021, Bank BPH, C-19/20, EU:C:2021:341, točka 54 in navedena sodna praksa).
- 35 Cilj te določbe, zlasti pa njenega drugega dela stavka, namreč ni razveljavitev vseh pogodb, ki vsebujejo nepoštene pogoje, temveč vzpostavitev ravnovesja med pogodbениma strankama z izključitvijo uporabe pogojev, ki se štejejo za nepoštene, hkrati pa načeloma ohraniti v veljavi druge pogoje iz zadevne pogodbe. Ta pogodba mora načeloma nespremenjeno obstajati naprej, razen kar zadeva spremembo, ki izhaja iz odprave nepoštenih pogojev. Tako je mogoče navedeno pogodbo ohraniti, če je v skladu s pravili nacionalnega prava pravno mogoča kontinuiteta iste pogodbe brez nepoštenih pogojev (glej v tem smislu sodbi z dne 7. avgusta 2018, Banco Santander in Escobedo Cortés, C-96/16 in C-94/17, EU:C:2018:643, točka 75, in z dne 29. aprila 2021, Bank BPH, C-19/20, EU:C:2021:341, točka 83 in navedena sodna praksa).

- 36 V tem okviru je Sodišče poleg tega presodilo, da navedena določba nasprotuje pravilu nacionalnega prava, ki nacionalnemu sodišču dovoljuje, da to pogodbo dopolni tako, da spremeni vsebino tega pogoja, za katerega je ugotovilo, da je nepošten (glej v tem smislu sodbo z dne 26. marca 2019, Abanca Corporación Bancaria in Bankia, C-70/17 in C-179/17, EU:C:2019:250, točka 53 in navedena sodna praksa).
- 37 Iz navedenega izhaja, da lahko nacionalno sodišče, pri katerem je bil vložen predlog za izdajo plačilnega naloga na podlagi pogodbe o potrošniškem kreditu, ki vsebuje nepošten pogoj, temu predlogu ugodi, pri čemer izključi uporabo tega pogoja, če lahko zadevna pogodba načeloma še naprej obstaja brez kakršne koli druge spremembe oziroma dopolnila, kar mora preveriti to sodišče. V tem primeru mora imeti to sodišče možnost, da zavrne navedeni predlog le za del zahtevkov, ki izhajajo iz navedenega nepoštenega pogoja, če jih je mogoče razlikovati od preostalega zahtevka.
- 38 Glede na vse zgoraj navedene preudarke je treba na prvo, drugo in tretje vprašanje odgovoriti, da je treba člen 6(1) Direktive 93/13 razlagati tako, da mora nacionalno sodišče, ki mu je predložen predlog za izdajo plačilnega naloga – kadar dolžnik, ki je potrošnik, v postopku ne sodeluje do izdaje tega plačilnega naloga – po uradni dolžnosti zavrni uporabo nepoštenega pogoja iz pogodbe o potrošniškem kreditu, sklenjene med tem potrošnikom in zadevnim prodajalcem ali ponudnikom, na katerem temelji del uveljavljane terjatve. V tem primeru lahko to sodišče ta zahtevek delno zavrne, če lahko zadevna pogodba načeloma še naprej obstaja brez kakršne koli druge spremembe oziroma dopolnila, kar mora preveriti navedeno sodišče.

Četrto vprašanje

- 39 Predložitveno sodišče s četrtem vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 6(1) Direktive 93/13 razlagati tako, da nacionalno sodišče, ki mu je predložen predlog za izdajo plačilnega naloga, zavezuje k temu, da po uradni dolžnosti izpelje posledice nepoštenosti pogoja iz pogodbe o potrošniškem kreditu, kadar je bilo na podlagi tega pogoja izvedeno plačilo, tako da mora po uradni dolžnosti izvesti pobot med tem plačilom in neporavnanim zneskom, dolgovanim na podlagi te pogodbe.
- 40 V zvezi s tem predložitveno sodišče navaja, da če ima nacionalno sodišče to obveznost na podlagi člena 6 te direktive, zadevni potrošnik ne bi smel več začeti ločenega postopka za uveljavljanje svoje pravice do pobota.
- 41 V skladu z ustaljeno sodno prakso mora nacionalno sodišče na podlagi člena 6(1) Direktive 93/13 izpeljati vse posledice, ki lahko v skladu z nacionalnim pravom izhajajo iz ugotovitve nepoštenosti pogoja, zato da bi se prepričalo, da navedeni pogoj za potrošnika ne bi bil zavezujoč (sodba z dne 30. maja 2013, Asbeek Brusse in de Man Garabito, C-488/11, EU:C:2013:341, točka 49 in navedena sodna praksa). Taka obveznost pomeni, kot je bilo opozorjeno v točki 31 te sodbe, da mora to sodišče zavrni uporabo pogoja, ki se šteje za nepoštenega, zato da ta pogoj nima zavezujočih učinkov za tega potrošnika.
- 42 Ker je treba za tak pogoj načeloma šteti, da ni nikoli obstajal, tako da ne sme imeti učinkov za potrošnika, obveznost nacionalnega sodišča, da ne uporabi nepoštenega pogodbenega pogoja, ki nalaga plačilo zneska, načeloma povzroči restitucijski učinek glede tega zneska (glej v tem smislu sodbo z dne 21. decembra 2016, Gutiérrez Naranjo in drugi, C-154/15, C-307/15 in C-308/15, EU:C:2016:980, točki 61 in 62).

- 43 V teh okoliščinah je Sodišče navedlo, da morajo države članice v svojem nacionalnem pravu določiti podrobna pravila za ugotavljanje nepoštenosti pogoja iz pogodbe in za nastop konkretnih pravnih učinkov te ugotovitve. Vendar mora ta ugotovitev omogočiti vzpostavitev pravnega in dejanskega položaja zadevnega potrošnika, kot bi bil podan, če ne bi bilo tega nepoštenega pogoja, zlasti z določitvijo pravice do vračila prednosti, ki jih je v škodo tega potrošnika na podlagi tega nepoštenega pogoja neupravičeno pridobil zadevni prodajalec ali ponudnik. Taka ureditev varstva, ki je potrošnikom zagotovljena z Direktivo 93/13, v nacionalni zakonodaji ne more spremeniti vsebine tega varstva (glej v tem smislu sodbo z dne 21. decembra 2016, Gutiérrez Naranjo in drugi, C-154/15, C-307/15 in C-308/15, EU:C:2016:980, točki 65 in 66).
- 44 Države članice morajo na podlagi člena 6(1) Direktive 93/13 v svojem nacionalnem pravu sicer določiti postopkovna pravila za zagotovitev spoštovanja navedene pravice do vračila, vendar iz tega ne izhaja obveznost, da se ta ista pravica izvršuje s pobotom, ki ga po uradni dolžnosti izvede nacionalno sodišče, čeprav mora slednje zavrniti uporabo nepoštenega pogoja.
- 45 Iz tega sledi, da nacionalna ureditev, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, na podlagi katere mora sodišče, pri katerem je bil vložen predlog za izdajo plačilnega naloga, ta predlog zavrniti, ker ta temelji na nepoštenem pogoju, vendar ne sme po uradni dolžnosti izvesti pobota med plačili, izvedenimi na podlagi tega pogoja, in neporavnanim zneskom, ter katere posledica je to, da mora dolжник, ki ne sodeluje v postopku za izdajo plačilnega naloga, po uradni dolžnosti sprožiti ločen postopek za uveljavljanje svoje pravice do celostnega vračila, načeloma ni v nasprotju s členom 6 Direktive 93/13.
- 46 Vendar morajo v skladu z ustaljeno sodno prakso pravila o varstvu pravic, ki izhajajo iz prava Unije, ki jih države članice določijo na podlagi načela procesne avtonomije, izpolnjevati dva pogoja, in sicer da niso manj ugodna od tistih, ki veljajo za podobne položaje, za katere velja nacionalno pravo (načelo enakovrednosti), in da v praksi ne onemogočajo ali čezmerno otežujejo uresničevanja pravic, ki jih potrošniku podeljuje pravo Unije (načelo učinkovitosti) (glej v tem smislu sodbo z dne 18. februarja 2016, Finanzmadrid EFC, C-49/14, EU:C:2016:98, točka 40 in navedena sodna praksa).
- 47 Prvič, v zvezi z načelom enakovrednosti je treba poudariti, da glede na nacionalno pravo, kot je opisano v predlogu za sprejetje predhodne odločbe, člen 19(6) ZPK določa pobot po uradni dolžnosti, kadar je pogoj ničen na podlagi člena 19(5) ZPK, glede plačil, izvedenih na podlagi pogoja, ki presega zgornjo mejo efektivne obrestne mere, ki je opredeljena v členu 19(4) ZPK. Po mnenju predložitvenega sodišča bi uporaba po analogiji tega člena 19(6) v povezavi s členom 76 ZZD omogočila, da se v okviru postopka izdaje plačilnega naloga, ki temelji delno na nepoštenem pogoju, izvede tudi pobot po uradni dolžnosti, zlasti glede plačil, izvedenih na podlagi tega pogoja, tako da zadevnemu potrošniku ne bi bilo več treba sprožiti ločenega postopka za pridobitev vračila zneskov, ki so bili neupravičeno plačani. Vendar ker je predložitveno sodišče v odgovoru na zahtevo za informacije, ki jo je v zvezi s tem postavilo Sodišče, navedlo, na eni strani, da obstaja protislovna sodna praksa glede pogojev, pod katerimi mora nacionalno sodišče v okviru postopka za izdajo plačilnega naloga izvesti pobot po uradni dolžnosti, če se ugotovi obstoj nepoštenega pogoja, kakršen je ta iz člena 19(6) ZPK, in na drugi strani, da obstaja različna sodna praksa glede zakonitosti analogne uporabe te določbe, zato da se izvede pobot po uradni dolžnosti v primeru, ko se ne uporabi zgolj člen 19(4) ZPK, Sodišče nima na voljo dovolj elementov, da bi lahko presodilo, ali je načelo enakovrednosti spoštovano. Zato bo moralo nacionalno sodišče, ki je edino, ki lahko neposredno pozna postopkovna pravila glede pravice do vračila v skladu s svojim notranjim pravnim redom, preveriti spoštovanje tega načela ob upoštevanju predmeta, vzroka in bistvenih elementov teh postopkovnih pravil.

- 48 Drugič, kar zadeva načelo učinkovitosti, iz informacij, ki jih je posredovalo predložitveno sodišče – zlasti iz tistih, ki se nanašajo na razlago člena 410 GPK v sodni praksi, v skladu s katero nadzor nad obstojem zadevne terjatve ni v pristojnosti sodišča v okviru postopka za izdajo plačilnega naloga in posledično ta nadzor zadevnega potrošnika za izvajanje njegove pravice do celostnega vračila na podlagi člena 6 Direktive 93/13 zavezuje k temu, da opravi ločen postopek – ne izhaja, da ta člen onemogoča ali čezmerno otežuje uveljavljanje te pravice, tudi če ta obveznost zahteva aktivno ravnanje zadevnega dolžnika in nadaljevanje kontradiktornega postopka. Zato se ne zdi, da navedena postopkovna pravila sama po sebi onemogočajo ali čezmerno otežujejo uveljavljanje pravice do vračila, podeljene s pravom Unije, kar pa bo moralo preveriti predložitveno sodišče. V zvezi s tem je treba poleg tega opozoriti, da zahteve po spoštovanju načela učinkovitosti ni mogoče tako razširiti, da bi v celoti nadomestila popolno pasivnost zadevnega potrošnika (glej v tem smislu sodbo z dne 10. septembra 2014, Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, točka 56).
- 49 Glede na vse navedene preudarke je treba na četrto vprašanje odgovoriti, da je treba člen 6(1) Direktive 93/13 razlagati tako, da čeprav ta določba nacionalno sodišče, ki mu je predložen predlog za izdajo plačilnega naloga, zavezuje k temu, da po uradni dolžnosti izpelje vse posledice, ki v skladu z nacionalnim pravom izhajajo iz ugotovitve nepoštenosti pogoja v pogodbi o potrošniškem kreditu, sklenjeni med potrošnikom in prodajalcem ali dobaviteljem, da bi se prepričalo, da ta pogoj potrošnika ne zavezuje, pa tega sodišča načeloma ne zavezuje k temu, da po uradni dolžnosti izvede pobot med plačilom, izvedenim na podlagi tega pogoja, in neporavnanim zneskom, dolgovanim na podlagi te pogodbe, vendar pod pogojem, da sta upoštevana načeli enakovrednosti in učinkovitosti.

Peto vprašanje

- 50 Najprej je treba poudariti, da je predložitveno sodišče postavilo peto vprašanje, če bi bil odgovor na četrto vprašanje pritrdilen.
- 51 Predložitveno sodišče tako s petim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba – v primeru, da bi bilo nacionalno sodišče, ki mu je predložen predlog za izdajo plačilnega naloga, na podlagi člena 6(1) Direktive 93/13 v povezavi z načeloma enakovrednosti in učinkovitosti po uradni dolžnosti zavezano izvesti pobot med plačilom, izvedenim na podlagi nepoštenega pogoja iz pogodbe o potrošniškem kreditu, in neporavnanim zneskom, dolgovanim na podlagi te pogodbe – to določbo razlagati tako, da je to sodišče zavezano k temu, da zavrne uporabo sodne prakse sodišča višje stopnje, na podlagi katere je prepovedano izvesti tak pobot po uradni dolžnosti.
- 52 V zvezi s tem je treba ugotoviti, da iz sodne prakse Sodišča izhaja, da mora to sodišče ob upoštevanju načela primarnosti prava Unije zavrniti uporabo sodne prakse sodišča višje stopnje, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, ki mu prepoveduje, da bi po uradni dolžnosti v okviru plačilnega naloga izvedlo pobot med zneski, ki jih je zadevni dolžnik plačal na podlagi pogojev, ki se štejejo za nepoštene, in neporavnanim zneskom, dolgovanim na podlagi pogodbe o potrošniškem kreditu, če ta sodna praksa ne bi bila združljiva s pravom Unije (glej v tem smislu sodbo z dne 21. decembra 2016, Gutiérrez Naranjo in drugi, C-154/15, C-307/15 in C-308/15, EU:C:2016:980, točka 74).
- 53 Glede na vse zgornje preudarke je treba člen 6(1) Direktive 93/13 razlagati tako, da če bi bilo nacionalno sodišče, ki mu je predložen predlog za izdajo plačilnega naloga, na podlagi te določbe v povezavi z načeloma enakovrednosti in učinkovitosti po uradni dolžnosti zavezano izvesti pobot

med plačilom, izvedenim na podlagi nepoštenega pogoja iz pogodbe o potrošniškem kreditu, in neporavnanim zneskom, dolgovanim na podlagi te pogodbe, bi moralo to sodišče opustiti uporabo drugačne sodne prakse sodišča višje stopnje.

Stroški

- 54 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (deveti senat) razsodilo:

- 1. Člen 6(1) Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah je treba razlagati tako, da mora nacionalno sodišče, ki mu je predložen predlog za izdajo plačilnega naloga – kadar zadevni dolžnik, ki je potrošnik, v postopku ne sodeluje do izdaje tega plačilnega naloga – po uradni dolžnosti zavrni uporabo nepoštenega pogoja iz pogodbe o potrošniškem kreditu, sklenjene med tem potrošnikom in zadevnim prodajalcem ali ponudnikom, na katerem temelji del uveljavljane terjatve. V tem primeru lahko to sodišče ta zahtevek delno zavrne, če lahko zadevna pogodba načeloma še naprej obstaja brez kakršne koli druge spremembe oziroma dopolnila, kar mora preveriti navedeno sodišče.**
- 2. Člen 6(1) Direktive 93/13 je treba razlagati tako, da čeprav ta določba nacionalno sodišče, ki mu je predložen predlog za izdajo plačilnega naloga, zavezuje k temu, da po uradni dolžnosti izpelje vse posledice, ki v skladu z nacionalnim pravom izhajajo iz ugotovitve nepoštenosti pogoja v pogodbi, sklenjeni med potrošnikom in prodajalcem ali dobaviteljem, da bi se prepričalo, da ta pogoj potrošnika ne zavezuje, pa tega sodišča načeloma ne zavezuje k temu, da po uradni dolžnosti izvede pobot med plačilom, izvedenim na podlagi tega pogoja, in neporavnanim zneskom, dolgovanim na podlagi te pogodbe, vendar pod pogojem, da sta upoštevani načeli enakovrednosti in učinkovitosti.**
- 3. Člen 6(1) Direktive 93/13 je treba razlagati tako, da če bi bilo nacionalno sodišče, ki mu je predložen predlog za izdajo plačilnega naloga, na podlagi te določbe v povezavi z načeloma enakovrednosti in učinkovitosti po uradni dolžnosti zavezano izvesti pobot med plačilom, izvedenim na podlagi nepoštenega pogoja iz pogodbe o potrošniškem kreditu, in neporavnanim zneskom, dolgovanim na podlagi te pogodbe, bi moralo to sodišče opustiti uporabo drugačne sodne prakse sodišča višje stopnje.**

Podpisi